

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
на тему: «МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ»

Виконавець:

Студентка 6 курсу, 6зф9м групи
ЦЗФН

Сарєва Ольга Григорівна _____
/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., професор

Коваленко Вікторія Володимирівна

/підпис/

ОДЕСА – 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ключовою умовою сталого економічного зростання України є забезпечення фінансової стабільності. За високих ризиків кризового та посткризового періоду зусилля уряду та суб'єктів економічної діяльності зосереджуються на вирішенні поточних проблем. Стабільні умови функціонування основних параметрів фінансової системи уможливають перехід до реалізації стратегічних цілей розвитку як окремих суб'єктів економічної діяльності, так і країни в цілому. Стабільність фінансової системи багато в чому визначається розвитком банківського сектору, складовою якого є стабільне функціонування окремих банків. Це пов'язане з тим, що саме банки щодо розвитку вітчизняної економіки посідають провідне місце у її відтворювальній структурі, розвитку її окремих галузей. Останнім часом відсутність стабільності в забезпеченні виконання зобов'язань перед вкладниками з боку банків та пропозиції кредитних ресурсів гальмує подолання кризових явищ та піднесення економічного розвитку.

Слід звернути увагу на те як монетарний регулятор, за рахунок використання інструментів монетарної політики може впливати на забезпечення фінансової стабільності банків. Таким чином, одним з важливих завдань стає моніторинг функціонування банків щодо саме стабільного розвитку. Зрештою, це актуалізує важливість розгляду теоретичних та практичних засад фінансової стабільності та впливу монетарної політики на її забезпечення.

Теоретичні засади трактування фінансової стабільності та визначення її місця у системі макроекономічних взаємозв'язків закладені у працях зарубіжних авторів: А. Деміргюч-Кунт, Е. Крокета, Х. Мінські, Т. Падо-Шіопи, Г. Дж. Шиназі, та вітчизняних науковців: О. І. Барановського, І. В. Бєлової, Я. В. Белінської, О. В. Дзюблюка, В. В. Коваленко, Б. І. Пшика.

Грунтовні пропозиції з оцінки та забезпечення фінансової стабільності банківського сектору загалом та фінансової стабільності окремих банків надані у роботах О. Б. Васильчишин, Ж. М. Довгань, І. І. Д'яконової, Г. Т. Карчевої, О. М. Колодізева, Р. В. Корнилюка, А. Я. Кузнєцової, В. І. Міщенко, С. В. Науменкової, Н. П. Погореленко, Н. В. Ткаченко, М. Е. Хуторної.

Проте залишається відкритим питання наскільки інструменти монетарної політики створюють позитивний вплив на рівень фінансової стабільності банків.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо чинників, які впливають на рівень фінансової стабільності банків та оцінювання інструментів монетарної політики та їх місця у її забезпеченні.

Досягнення мети дослідження потребує постановки та вирішення завдань:

- обґрунтувати сутність поняття фінансова стабільність банків;
- визначити основні постулати забезпечення фінансової стабільності банків в контексті монетарної політики та монетарного регулювання;
- розкрити методичні засади оцінювання впливу інструментів монетарної політики на процес забезпечення фінансової стабільності банків;
- провести аналіз індикаторів фінансової стабільності банків під час воєнного стану в Україні;
- дослідити достатності капіталу як інструменту забезпечення фінансової стабільності банків;
- провести аналіз інструментів монетарної політики Національного банку України;
- запропонувати методичний підхід до визначення каналів трансмісійного механізму та їх впливу на фінансову стабільність банків;
- визначити рівень фінансової стабільності банків за інтегральною оцінкою.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової стабільності банків в умовах зміни монетарної політики.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади оцінювання фінансової стабільності банків в умовах зміни інструментарію монетарної політики.

Методологія дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувались загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання. Логіко-діалектичний метод – для визначення сутності фінансової стабільності та монетарної політики. Методи аналізу, синтезу та порівняльного аналізу – для дослідження тенденцій розвитку та оцінки фінансової стабільності банків в умовах зміни векторів монетарної політики. Метод розрахунку економічних коефіцієнтів – для оцінювання рівня фінансової стабільності та інструментів монетарної політики. Графічний та побудови аналітичних таблиць – для наочного відображення результатів дослідження. Кореляційно-регресивний аналіз – для оцінки впливу та виявлення характеру та тісноти зв'язку між показниками, які характеризують діяльність банків, показниками фінансової стабільності банків та інструментами монетарної політики.

Інформаційною базою дослідження є: Конституція України, закони й інші правові акти України, постанови, звітні і статистичні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України; дані Світового банку та Організації економічного співробітництва і розвитку, Європейської Комісії, матеріали наукових конференцій, наглядова та грошово-кредитна статистика Національного банку України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та доведенні факту впливу інструментів монетарної політики на забезпечення фінансової стабільності банків України..

Практична цінність одержаних результатів – отримані результати щодо

оцінювання фінансової стабільності банків можуть бути використані банками при управлінні фінансової стабільністю.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна магістерська робота є самостійно виконаним дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться

в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Сарєва О.Г. Теоретико-методичні засади регулювання фінансової стабільності банків. Матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції "Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України". Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2024. С. 91-93.

Обсяг і структура роботи визначені актуальністю даної проблеми, її практичною значущістю, метою і логікою дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретико-методичні засади монетарної політики у забезпеченні фінансової стабільності банків»**, обґрунтовано сутність поняття фінансова стабільність банків; визначено основні постулати забезпечення фінансової стабільності банків в контексті монетарної політики та монетарного регулювання; розкрито методичні засади оцінювання впливу інструментів монетарної політики на процес забезпечення фінансової стабільності банків.

Визначено, що банки відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку економіки. Банкам належить провідна роль у мобілізації тимчасово вільних коштів нефінансових корпорацій та домогосподарств, які у подальшому спрямовуються на розвиток ринків капіталів та підтримки реального сектору економіки.

Розглянуто питання щодо формування теорії фінансової стабільності та виокремлено два типи концепцій: «фінансової нестабільності» і «фінансової крихкості».

Проведений аналіз наукової літератури щодо визначення сутності поняття фінансової стабільності банків та було встановлено, що поняття «фінансова стабільність» пов'язана з іншими економічними категоріями такими як цінова стабільність, фінансова криза, системний ризик, фінансова стійкість, крихкість фінансової системи.

Було сформовано систему забезпечення та визначено, що фінансова стабільність – це забезпечення дієздатності банківської системи та банків зокрема, безперервно та ефективно функціонувати в умовах циклічності економіки та турбулентності фінансового ринку.

Встановлено, що еволюція підходів до встановлення монетарної політики та монетарного регулювання пройшла тривалий період та за історію її існування було сформовано декілька підходів та течій. В основному ці течії містять у собі основні компоненти регулювання саме: кількість грошей в обігу, ціни та інфляція, валютний курс, виробництва та зайнятість.

Обґрунтовано, що поєднання інструментів монетарної політики та макропруденційної, надає можливості монетарним органам влади досягти цілі – забезпечення фінансової стабільності.

У роботі було розглянуто антикризові заходи до яких вдаються монетарні регулятори на прикладі кризи 2008 р. та кризи пандемії COVID 19. Нами встановлено, що під час кризових ситуацій, усі центральні банки вдаються до зниження ставок, інтервенцій на валютних ринках та викупу активів для підтримки ліквідності. Україна вирізняється більшою увагою до стабілізації національної валюти та підтримки банківської системи через складну макроекономічну ситуацію.

Доведено, що вплив монетарної політики на забезпечення фінансової стабільності банків відбувається за рахунок реалізації концепції використання її інструментів, які можна розглядати як адміністративні та індикативні.

Зміна трансмісійного механізму монетарної політики Національного банку України до воєнного стану та під час нього має свої пріоритети та акценти. До воєнного стану: традиційні інструменти монетарної політики, такі як регулювання облікової ставки, інфляційне таргетування, вплив на кредитний ринок. Головною метою було забезпечення цінової стабільності та сприяння економічному зростанню. Під час воєнного стану: екстрені інструменти, такі як фіксація валютного курсу, зміцнення золотовалютних резервів, підтримка державного боргу через викуп ОВДП. Основна ціль – стабілізація фінансової системи, контроль інфляції та підтримка економіки.

Доведено, що в загалом, ключові відмінності можна охарактеризувати таким чином: до воєнного стану механізм був спрямований на розвиток економіки через регулювання ринкових інструментів. Під час війни монетарна політика стала переважно кризовою, зосередженою на забезпеченні стабільності валюти, підтримці банківської системи та мінімізації інфляційних ризиків.

У другому розділі **«Аналіз інструментів монетарної політики та їх впливу на забезпечення фінансової стабільності банків»** проведено аналіз індикаторів фінансової стабільності банків під час воєнного стану в Україні; досліджено достатність капіталу як інструменту забезпечення фінансової стабільності банків; проведено аналіз інструментів монетарної політики Національного банку України.

Встановлено, що при проведенні моніторингу фінансової стабільності вітчизняних банків виступає аналіз індикаторів, що оцінюють поведінковий ефект їх на макроекономічному рівні (відношення капіталу, активів, кредитів та депозитів банків до валового внутрішнього продукту). Ступінь проникнення банків в економіку практично за всіма показниками мав тенденцію до зростання до 2023 року. У 2023 році, за аналізованими показниками спостерігається їх зменшення. Так, співвідношення активів до ВВП зменшилося на 25,24 % у порівнянні з 2022 роком; співвідношення кредитів, капіталу на 1,10 % та 1,12 % відповідно. У 2023 році прослідковується зниження індикатору співвідношення депозитів до ВВП на 12,7 %. У 2023 році темпи приросту за усіма індикаторами мають тенденцію до зростання. Але, по відношенню до ВВП вони мали тенденцію до зниження.

До індикаторів, які впливають на рівень стабільності банків слід віднести рівень непрацюючих кредитів (NPL), що впливає на якість активів. Визначено, що при зменшенні наданих кредитів у 2023 р. на 78767 млн грн, частка непрацюючих кредитів зросла на 32103 млн грн або на 8,1 % у порівнянні з 2022 роком. При цьому, що станом на 01.07.2024 р. питома вага непрацюючих активів склала 34,6 % по банківській системі в цілому, зокрема: у державних банках – у банках з іноземним капіталом – 13,7, у банках з приватним капіталом – 59,2 %.

З метою подолання ситуації з кредитним ризиком, банки формують резерви під кредитні операції, що надає їм можливості погашати кредитну заборгованість клієнтів, тобто оцінювати рівень захищеності кредитів, а також

виступає інструментом забезпечення фінансової стабільності банків. Їх збільшення або зменшення впершу чергу пов'язано з обсягом непрацюючих кредитів. За аналізований період індикатор захищеності кредитів коливався межах 32,9–49,35 %.

Визначено, що капітал банків за його еволюцію завжди посідав провідну роль у забезпеченні фінансової стабільності банків. з початку введення військового стану в Україні, ініціативи Базель III та Базель IV, було призупинено. Проте, на сьогодні, введена система оцінювання достатності капіталу банків України на підставі СААР – це самооцінка достатності капіталу установи для покриття всіх суттєвих ризиків та дотримання всіх нормативних вимог.

Аналіз індикаторів достатності капіталу як інструменту забезпечення фінансової стабільності дозволив виявити наступне. Якщо розглядати динаміку власного та регулятивного капіталів банків України, то вони мають тенденцію до зростання. Єдине у 2022 р темпи зростання власного капіталу мали тенденцію до зменшення та склали 88,41 %. Але, амплітуда коливання темпів зростання має неоднозначний характер. Регулятивний капітал банків в цілому по системі має тенденцію до зростання. Це зумовлено вимогами до капіталу НБУ. За період, що досліджується, нормативи щодо достатності капіталу виконуються з перевищенням порогових значень, майже у двічі.

Зроблено висновок про те, що на сьогодні регулятор направляє власні намагання до наближення розрахунку достатності капіталу до світових стандартів, зокрема застосування системи ICAAP, яка є тісно інтегрованим у процес управління ризиками та прийняття стратегічних рішень банком.

Встановлено, що Національний банк України під час воєнного стану (2022–2024 роки) використовує комплекс інструментів монетарної політики для забезпечення фінансової стабільності, підтримки економіки та мінімізації інфляційного тиску. Ці заходи дозволили Україні втримати контроль над економічною ситуацією навіть у надзвичайно складних умовах війни, а саме: фінансова стабільність: уникнуто гіперінфляції та неконтрольованої девальвації; валютний ринок: стабілізовано обмінний курс, інфляція: зростання цін уповільнене у 2023 році завдяки жорсткій монетарній політиці, довіра до гривні: активізація депозитів і стримування відтоку капіталу.

У третьому розділі **«Удосконалення системи використання інструментів монетарної політики для забезпечення фінансової стабільності банків»** запропоновано методичний підхід до визначення каналів трансмісійного механізму та їх впливу на фінансову стабільність банків; визначено рівень фінансової стабільності банків за інтегральною оцінкою.

Ефективність монетарної політики є основою для забезпечення стабільності банківського сектору. Ретельний аналіз засад політики НБУ, механізмів її реалізації та отриманих результатів може надати цінне розуміння складного взаємозв'язку між монетарною політикою та стабільністю банківського сектору в Україні.

Встановлено, що стабільність банківського сектору тісно пов'язана з функціонуванням різних каналів монетарного трансмісійного механізму, що підкреслює важливість ефективного управління монетарною політикою для забезпечення фінансової стабільності. У цьому контексті динаміка індексу споживчих цін (ІСЦ) та облікової ставки відіграють важливу роль: ІСЦ, як показник інфляції, впливає на інфляційні очікування, які можуть змінити реальну вартість грошей та вартість запозичень. Відповідно, ці зміни відображаються на вартості фондування банків та попиті на кредити, тим самим впливаючи на їхні баланси. Облікова ставка безпосередньо впливає на вартість, за якою банки можуть запозичувати кошти у центрального банку, слугуючи важливим інструментом управління ліквідністю. Впливаючи як на ІСЦ, так і на облікову ставку, НБУ може формувати економічні очікування та поведінку, забезпечуючи банкам достатній рівень ліквідності для виконання своїх зобов'язань та збереження довіри вкладників.

Доведено, що канали монетарної трансмісії відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності банківського сектору в Україні. Канал процентних ставок безпосередньо впливає на прибутковість банків та управління ліквідністю, тоді як кредитний канал та канал вартості активів справляють дію на кредитну активність, якість активів та адекватність капіталу. Канал очікувань далі формує ринкову поведінку та довіру інвесторів, які є критично важливими для підтримки ліквідності та фінансової стабільності. Емпіричні дані свідчать про те, що облікова ставка, зокрема її вплив на ставки за корпоративними кредитами, є потужним інструментом формування економічних результатів, оскільки бізнес більш чутливо реагує на зміну вартості запозичень.

Проведено розрахунок інтегрального показника фінансової стабільності банків. Інтегральне оцінювання рівня фінансової стабільності було проведено у два способи: усі вихідні індикатори рівня фінансової стабільності рівноважливі при побудові інтегрального показника; із встановленням вагових коефіцієнтів для кожного з вихідних показників.

Відповідно до побудованого інтегрального показника було виокремлено чотири етапи в досліджуваному періоді, для яких характерні такі тенденції динаміки рівня фінансової стабільності банків України:

- 2011-2014 рр. – упродовж цього періоду фінансова стабільність банків України перебуває практично на одному рівні. Значення показника коливалось у межах 0,63-0,64, що є максимум побудованого інтегрального показника протягом усього досліджуваного періоду;

- 2015-2016 рр. – це період стрімкого спаду інтегрального рівня фінансової стабільності. А у 2016 року він досягнув мінімального значення за весь досліджуваний період і становив 0,43, що фактично на 31 % менше щодо 2014-го. Така динаміка пояснюється стрімким зростанням простроченої заборгованості. Саме 2015 року частка простроченої заборгованості зросла практично у три рази порівняно з 2014 р.;

- 2017-2021 рр. - період позитивної динаміки рівня фінансової стабільності банків України. Практично з кожним роком упродовж цього

періоду (окрім 2019-го) відбувалося зміцнення фінансової стабільності банків України. Однак, попри позитивну динаміку, фінансова стабільність українських банків не повернулась до рівня 2011-2014 рр.

- 2022-2023 рр. – період воєнного стану в Україні. Як ми бачимо у 2022 році остерігається значене падіння цього показника, хоча 2023 рік характеризується рівнем фінансової стабільності довоєнного період.

Попри позитивну динаміку, фінансова стабільність українських банків не повернулась до рівня 2011-2014 рр.

Зроблено висновок про те, що оцінка ефективності системи фінансового оздоровлення банку має здійснюватися на основі показників фінансової стійкості, ділової активності, показників ліквідності, ефективності управління, а також показників, негативне значення яких може призвести до неплатоспроможності банків.

ВИСНОВКИ

За результатами підготовки кваліфікаційної роботи магістра було зроблено такі висновки.

1. Визначено, що банки відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку економіки. Банкам належить провідна роль у мобілізації тимчасово вільних коштів нефінансових корпорацій та домогосподарств, які у подальшому спрямовуються на розвиток ринків капіталів та підтримки реального сектору економіки. Розглянуто питання щодо формування теорії фінансової стабільності та виокремлено два типи концепцій: «фінансової нестабільності» і «фінансової крихкості».

Проведений аналіз наукової літератури щодо визначення сутності поняття фінансової стабільності банків та було встановлено, що поняття «фінансова стабільність» пов'язана з іншими економічними категоріями такими як цінова стабільність, фінансова криза, системний ризик, фінансова стійкість, крихкість фінансової системи.

Було сформовано систему забезпечення та визначено, що фінансова стабільність – це забезпечення дієздатності банківської системи та банків зокрема, безперервно та ефективно функціонувати в умовах циклічності економіки та турбулентності фінансового ринку.

2. Встановлено, що еволюція підходів до встановлення монетарної політики та монетарного регулювання пройшла тривалий період та за історію її існування було сформовано декілька підходів та течій. В основному ці течії містять у собі основні компоненти регулювання саме: кількість грошей в обігу, ціни та інфляція, валютний курс, виробництва та зайнятість. Обґрунтовано, що поєднання інструментів монетарної політики та макропруденційної, надає можливості монетарним органам влади досягти цілі – забезпечення фінансової стабільності.

3. У роботі було розглянуто антикризові заходи до яких вдаються монетарні регулятори на прикладі кризи 2008 р. та кризи пандемії COVID 19. Нами встановлено, що під час кризових ситуацій, усі центральні банки вдаються до зниження ставок, інтервенцій на валютних ринках та викупу активів для підтримки ліквідності. Україна вирізняється більшою увагою до стабілізації національної валюти та підтримки банківської системи через складну макроекономічну ситуацію.

4. Доведено, що вплив монетарної політики на забезпечення фінансової стабільності банків відбувається за рахунок реалізації концепції використання її інструментів, які можна розглядати як адміністративні та індикативні. Зміна трансмісійного механізму монетарної політики Національного банку України до воєнного стану та під час нього має свої пріоритети та акценти. До воєнного стану: традиційні інструменти монетарної політики, такі як регулювання облікової ставки, інфляційне таргетування, вплив на кредитний ринок. Головною метою було забезпечення цінової стабільності та сприяння економічному зростанню. Під час воєнного стану: екстрені інструменти, такі як фіксація валютного курсу, зміцнення

золотовалютних резервів, підтримка державного боргу через викуп ОВДП. Основна ціль – стабілізація фінансової системи, контроль інфляції та підтримка економіки.

Доведено, що в загалом, ключові відмінності можна охарактеризувати таким чином: до воєнного стану механізм був спрямований на розвиток економіки через регулювання ринкових інструментів. Під час війни монетарна політика стала переважно кризовою, зосередженою на забезпеченні стабільності валюти, підтримці банківської системи та мінімізації інфляційних ризиків.

5. Встановлено, що при проведенні моніторингу фінансової стабільності вітчизняних банків виступає аналіз індикаторів, що оцінюють поведінковий ефект їх на макроекономічному рівні (відношення капіталу, активів, кредитів та депозитів банків до валового внутрішнього продукту). Ступінь проникнення банків в економіку практично за всіма показниками мав тенденцію до зростання до 2023 року. У 2023 році, за аналізованими показниками спостерігається їх зменшення. Так, співвідношення активів до ВВП зменшилося на 25,24 % у порівнянні з 2022 роком; співвідношення кредитів, капіталу на 1,10 % та 1,12 % відповідно. У 2023 році прослідковується зниження індикатору співвідношення депозитів до ВВП на 12,7 %. У 2023 році темпи приросту за усіма індикаторами мають тенденцію до зростання. Але, по відношенню до ВВП вони мали тенденцію до зниження.

6. До індикаторів, які впливають на рівень стабільності банків віднесено рівень непрацюючих кредитів (NPL), що впливає на якість активів. Визначено, що при зменшенні наданих кредитів у 2023 р. на 78767 млн грн, частка непрацюючих кредитів зросла на 32103 млн грн або на 8,1 % у порівнянні з 2022 роком. При цьому, що станом на 01.07.2024 р. питома вага непрацюючих активів склала 34,6 % по банківській системі в цілому, зокрема: у державних банках – у банках з іноземним капіталом – 13,7, у банках з приватним капіталом – 59,2 %.

7. З метою подолання ситуації з кредитним ризиком, банки формують резерви під кредитні операції, що надає їм можливості погашати кредитну заборгованість клієнтів, тобто оцінювати рівень захищеності кредитів, а також виступає інструментом забезпечення фінансової стабільності банків. Їх збільшення або зменшення впершу чергу пов'язано з обсягом непрацюючих кредитів. За аналізований період індикатор захищеності кредитів коливався межах 32,9–49,35 %.

8. Визначено, що капітал банків за його еволюцію завжди посідав провідну роль у забезпеченні фінансової стабільності банків. з початку введення військового стану в Україні, ініціативи Базель III та Базель IV, було призупинено. Проте, на сьогодні, введена система оцінювання достатності капіталу банків України на підставі СААР – це самооцінка достатності капіталу установи для покриття всіх суттєвих ризиків та дотримання всіх нормативних вимог.

Аналіз індикаторів достатності капіталу як інструменту забезпечення фінансової стабільності дозволив виявити наступне. Якщо розглядати динаміку власного та регулятивного капіталів банків України, то вони мають тенденцію до зростання. Єдине у 2022 р темпи зростання власного капіталу мали тенденцію до зменшення та склали 88,41 %. Але, амплітуда коливання темпів зростання має неоднозначний характер. Регулятивний капітал банків в цілому по системі має тенденцію до зростання. Це зумовлено вимогами до капіталу НБУ. За період, що досліджується, нормативи щодо достатності капіталу виконуються з перевищенням порогових значень, майже у двічі.

Зроблено висновок про те, що на сьогодні регулятор направляє власні намагання до наближення розрахунку достатності капіталу до світових стандартів, зокрема застосування системи ICAAP, яка є тісно інтегрованим у процес управління ризиками та прийняття стратегічних рішень банком.

9. Встановлено, що Національний банк України під час воєнного стану (2022–2024 роки) використовує комплекс інструментів монетарної політики для забезпечення фінансової стабільності, підтримки економіки та мінімізації інфляційного тиску. Ці заходи дозволили Україні втримати контроль над економічною ситуацією навіть у надзвичайно складних умовах війни, а саме: фінансова стабільність: уникнуто гіперінфляції та неконтрольованої девальвації; валютний ринок: стабілізовано обмінний курс, інфляція: зростання цін уповільнене у 2023 році завдяки жорсткій монетарній політиці, довіра до гривні: активізація депозитів і стримування відтоку капіталу.

10. Ефективність монетарної політики є основою для забезпечення стабільності банківського сектору. Ретельний аналіз засад політики НБУ, механізмів її реалізації та отриманих результатів може надати цінне розуміння складного взаємозв'язку між монетарною політикою та стабільністю банківського сектору в Україні.

Встановлено, що стабільність банківського сектору тісно пов'язана з функціонуванням різних каналів монетарного трансмісійного механізму, що підкреслює важливість ефективного управління монетарною політикою для забезпечення фінансової стабільності. У цьому контексті динаміка індексу споживчих цін (ІСЦ) та облікової ставки відіграють важливу роль: ІСЦ, як показник інфляції, впливає на інфляційні очікування, які можуть змінити реальну вартість грошей та вартість запозичень. Відповідно, ці зміни відображаються на вартості фондування банків та попиті на кредити, тим самим впливаючи на їхні баланси. Облікова ставка безпосередньо впливає на вартість, за якою банки можуть запозичувати кошти у центрального банку, слугуючи важливим інструментом управління ліквідністю. Впливаючи як на ІСЦ, так і на облікову ставку, НБУ може формувати економічні очікування та поведінку, забезпечуючи банкам достатній рівень ліквідності для виконання своїх зобов'язань та збереження довіри вкладників.

11. Доведено, що канали монетарної трансмісії відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності банківського сектору в Україні. Канал процентних ставок безпосередньо впливає на прибутковість банків та

управління ліквідністю, тоді як кредитний канал та канал вартості активів справляють дію на кредитну активність, якість активів та адекватність капіталу. Канал очікувань далі формує ринкову поведінку та довіру інвесторів, які є критично важливими для підтримки ліквідності та фінансової стабільності. Емпіричні дані свідчать про те, що облікова ставка, зокрема її вплив на ставки за корпоративними кредитами, є потужним інструментом формування економічних результатів, оскільки бізнес більш чутливо реагує на зміну вартості запозичень.

12. Проведено розрахунок інтегрального показника фінансової стабільності банків. Інтегральне оцінювання рівня фінансової стабільності було проведено у два способи: усі вихідні індикатори рівня фінансової стабільності рівноважливі при побудові інтегрального показника; із встановленням вагових коефіцієнтів для кожного з вихідних показників.

Відповідно до побудованого інтегрального показника було виокремлено чотири етапи в досліджуваному періоді, для яких характерні такі тенденції динаміки рівня фінансової стабільності банків України:

- 2011-2014 рр. – упродовж цього періоду фінансова стабільність банків України перебуває практично на одному рівні. Значення показника коливалось у межах 0,63-0,64, що є максимум побудованого інтегрального показника протягом усього досліджуваного періоду;

- 2015-2016 рр. – це період стрімкого спаду інтегрального рівня фінансової стабільності. А у 2016 року він досягнув мінімального значення за весь досліджуваний період і становив 0,43, що фактично на 31 % менше щодо 2014-го. Така динаміка пояснюється стрімким зростанням простроченої заборгованості. Саме 2015 року частка простроченої заборгованості зросла практично у три рази порівняно з 2014 р.;

- 2017-2021 рр. - період позитивної динаміки рівня фінансової стабільності банків України. Практично з кожним роком упродовж цього періоду (окрім 2019-го) відбувалося зміцнення фінансової стабільності банків України. Однак, попри позитивну динаміку, фінансова стабільність українських банків не повернулась до рівня 2011-2014 рр.

- 2022-2023 рр. – період воєнного стану в Україні. Як ми бачимо у 2022 році остерігається значене падіння цього показника, хоча 2023 рік характеризується рівнем фінансової стабільності довоєнного періоду.

Попри позитивну динаміку, фінансова стабільність українських банків не повернулась до рівня 2011-2014 рр.

Зроблено висновок про те, що оцінка ефективності системи фінансового оздоровлення банку має здійснюватися на основі показників фінансової стійкості, ділової активності, показників ліквідності, ефективності управління, а також показників, негативне значення яких може призвести до неплатоспроможності банків.

АНОТАЦІЯ

Сарєва О.Г. «Монетарна політика у забезпеченні фінансової стабільності банків».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової стабільності банків в умовах зміни монетарної політики.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти фінансової стабільності; обґрунтовано сутність поняття фінансова стабільність банків; визначено основні постулати забезпечення фінансової стабільності банків в контексті монетарної політики та монетарного регулювання; розкрито методичні засади оцінювання впливу інструментів монетарної політики на процес забезпечення фінансової стабільності.

Проаналізовано індикатори фінансової стабільності банків під час воєнного стану в Україні; досліджено рівень достатності капіталу як інструменту забезпечення фінансової стабільності банків; проведено аналіз інструментів монетарної політики Національного банку України.

Запропоновано методичний підхід до визначення каналів трансмісійного механізму та їх впливу на фінансову стабільність банків; визначено рівень фінансової стабільності банків за інтегральною оцінкою.

Ключові слова: банк, фінансова стабільність, фінансова система, монетарна політика, воєнний стан, достатність капіталу..

Saryeva O. H. "Monetary Policy in Ensuring Financial Stability of Banks."
Master's Thesis for the Degree of Master in the Specialty "Finance, Banking, Insurance, and Stock Market" – Odessa National Economic University. – Odesa, 2024.

The Master's thesis consists of three chapters. The object of the research is the processes of ensuring financial stability of banks under changes in monetary policy.

The thesis examines theoretical aspects of financial stability, substantiates the essence of the concept of financial stability in banking, and identifies the main principles of ensuring financial stability of banks in the context of monetary policy and monetary regulation. Methodological approaches to assessing the impact of monetary policy instruments on the process of ensuring financial stability are also explored.

The study analyzes financial stability indicators of banks during martial law in Ukraine, investigates the adequacy of capital as an instrument for ensuring financial stability, and reviews the monetary policy tools employed by the National Bank of Ukraine.

A methodological approach is proposed for identifying transmission mechanism channels and their impact on the financial stability of banks. The overall level of financial stability of banks is determined through integral evaluation.

Keywords: bank, financial stability, financial system, monetary policy, martial law, capital adequacy.

